

Utredningen om framtidens järnvägsunderhåll
N 2018:01

Pressmeddelande:

Trafikverket måste utveckla och stärka sin kontroll av järnvägsunderhållet

I dag överlämnar Erland Olauson, särskild utredare, betänkandet *Framtidens järnvägsunderhåll (SOU 2020:18)* till infrastrukturminister Tomas Eneroth.

– I dag har Trafikverket inte tillräckliga förutsättningar för en effektiv styrning av järnvägsunderhållet, säger Erland Olauson. Produktivitetsutvecklingen är svag. Allt för stor del av resurserna går till att avhjälpa fel i stället för att förebygga att fel och trafikstörningar uppstår. För att klara sitt ansvar för den statliga järnvägen måste Trafikverket utveckla och stärka sin kontroll av underhållet.

Med ny och modern teknik finns betydande möjligheter att förbättra kunskapen om järnvägsanläggningens nedbrytning och effekter av olika underhållsåtgärder. För att kunna dra nytta av ny teknik krävs ett nytt och behovsanpassat anläggningsregister för effektiv informationshantering, något som Trafikverket trots att behovet funnits i över 10 år ännu inte har på plats.

– Kunskapen om anläggningen är grunden för hela underhållsprocessen. Trafikverket måste i betydligt högre grad än i dag prioritera användningen av ny och modern teknik för tillståndsmätning och avancerad dataanalys. Utvecklingen går alldeles för långsamt, säger Erland Olauson.

– Jag föreslår också för att Trafikverket ska få bättre kontroll över underhållsverksamheten och bli en bättre beställare, att Trafikverket ska ta över 8

av de 34 så kallade baskontrakten i egen regi – 2 i norra Sverige och 6 i Mellansverige. Därutöver ska Trafikverket ta över 3 så kallade teknikkontrakt och dessutom det kontrakt som omfattar periodisk mätning av spår och kontaktledningar i hela landet. Sammanlagt är det 12 befintliga kontrakt med entreprenadföretag som Trafikverket, i huvudsak när kontrakten löper ut, ska ta över och driva i egen regi.

– Inom järnvägstrafiken finns många aktörer. Trafikverket som ansvarar för anläggningen, tågoperatörer, köpare av godstransporter och personresor, entreprenadföretag med flera. Hela branschen måste mobiliseras för att åstadkomma en störningsfri trafik. Därför föreslår jag att Trafikverket ska ta initiativ till att tillsammans med dessa aktörer, arbeta för en kultur och för en vision om en störningsfri trafik.

Ytterligare förslag i urval:

- Att Trafikverket vid upphandling av järnvägsunderhåll i högre utsträckning stimulerar snabbare underhållsåtgärder och med högre kvalitet, bland annat genom att välja det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet i stället för det med lägsta pris.
- Att Trafikverket utvecklar och tillämpar prestationsbaserade kontrakt så snart som möjligt och i nära samarbete med entreprenadföretagen.
- Att Trafikverket i områden med bristande konkurrens tar ett större ansvar för planering och koordinering i förhållande till entreprenadföretagen och därigenom underlättar för mindre företag att lämna anbud.
- Att Trafikverket i högre grad följer upp hur underentreprenörer till verkets leverantörer lever upp till säkerhetskrav och övriga kontraktskrav liksom anställningsvillkor så att konkurrensen sker på lika villkor.
- Att Trafikverket utvecklar sin maskinpool i syfte att stärka beredskapen och öka konkurrensen. Det sistnämnda genom att ställa mer kapitalkrävande järnvägsspecifika maskiner till förfogande för entreprenadföretagen och därigenom göra det möjligt för fler företag att lämna anbud vid Trafikverkets upphandlingar av järnvägsentreprenader.
- Att riksdagen, i ett politiskt beslut med bred uppslutning, klargör marknadsförutsättningarna genom att ange vilka delar av järnvägsunderhållet som under överskådlig tid ska vara tillgängligt för leverantörsmarknaden respektive ska bedrivas i Trafikverkets regi.

Betänkandet i sin helhet med samtliga förslag återfinns på www.sou.gov.se

Bakgrund

Utredningens ursprungliga uppdrag var att föreslå hur det basunderhåll som bedrivs av det statliga bolaget Infranord AB för Trafikverkets räkning kan överföras till myndigheten. Under arbetet konstaterades att det skulle vara ineffektivt att bestämma vilket basunderhåll Trafikverket ska bedriva i egen regi utifrån de kontrakt Infranord AB råkar ha vid överföringstillfället. Uppdraget utvidgades därför och innebär sammanfattningsvis att utredaren ska

- analysera och föreslå vilka kriterier som bör ligga till grund för urvalet av ett möjligt överförande av basunderhåll till Trafikverket samt lämna förslag på funktioner, volymer och ändamålsenlig geografisk spridning för ett underhåll i Trafikverkets egen regi
- föreslå hur effekter på till exempel kvalitet och kostnader av ett sådant överförande kan utvärderas och följas över tid i förhållande till konkurrensutsatt verksamhet
- föreslå hur Trafikverket kan stärka sin roll som beställare av basunderhåll för järnvägsanläggningen
- föreslå eventuella förändringar i marknadsförutsättningar i syfte att främja konkurrensen
- utvärdera behovet av att Trafikverket äger och förvaltar maskinella resurser för järnvägsunderhåll.

Kontaktpersoner

Erland Olauson, särskild utredare

e-post: olauson.erland@telia.com

Mobil: 070–581 30 65

Anna Niklasson, utredningssekreterare

e-post: anna.niklasson@regeringskansliet.se

Mobil: 070–569 57 39